

۱۴۲۸۴-۷

۱۴۲۸۴-۷

www.ketab.ir

تبارِ علم و اعتدال

سیری در سیره علمای برجسته خاندان محلاتی در شیراز

کتابخانه

نشر نگاه معاصر

رشته	کمیانی زارع، مهدی، ۱۳۵۹ -
عنوان و نا	تبار علم و اعتدال: سیری در سیره علمای خاندان محلاتی / مهدی کمیانی زارع؛ با تدوین محمدجعفر محلاتی.
مشخصات نشر	تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۳۰ ن.
فروست	ریست نام: ۱.
شابک	9۲3-9۰9940-28-1
وضعیت فهرست نویسی	فپا.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	محلاتی، مجدالدین، ۱۲۰۴ - ۱۳۶۱، مقاله ها و خطابه ها.
موضوع	محلاتی (خاندان).
موضوع	Mahallati family
موضوع	روحانیت - ایران - شیراز - فعالیت های سیاسی.
موضوع	Clergy - Iran - Shiraz - Political activity
موضوع	مجتهدان و علما - ایران - شیراز - سرگذشتنامه.
موضوع	Ulama - Iran - Shiraz - Biography
موضوع	ایران - تاریخ - انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق. - روحانیت.
موضوع	Iran - History - Constitutional Revolution, 1906-1909 - Clergy
موضوع	ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷ - روحانیت.
موضوع	Iran - History - Pahlavi, 1925-1978 - Clergy
شناسه افزوده	محلاتی، محمدجعفر، ۱۳۳۱ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ت ۲ ک ۸ / ۲ / ۵۵ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۹۶
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۷۴۲۵۹

تبارِ علم و اعتدال

سیری در سیره علمای برجسته خاندان محلاتی

مؤلف

مهدی کمپانی زارع

با مقدمه محمد جعفر محلاتی

نگارخانه
نگارخانه معاصر

ناشر: انتشارات معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر هنری: ناصر ساسانی

حروفچینی و صفحه‌آرایی: وفجینی هُما (امید سید کاظمی)

لیتوگرافی: نوید

چاپ و صحافی: فرنو

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۴۰-۲۸-۱

نشانی: مینی سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۳۸ - واحد ۲ شرقی

تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ / پست الکترونیک: moaser94@gmail.com

فهرست

- ۱۳ پیشگفتار □
- ۱۷ مقدمه دکتر محمد جعفر حائری □

بخش اول: زندگی نبشینه خاندان محلاتی (۲۹)

بخش دوم: نبشینه ابراهیم محلاتی (۳۵)

- ۳۵ حضور در نجف و سامرا
- ۳۷ مقابله با استبداد شعاع السلطنه (نوبت نخست)
- ۴۱ مخالفت با مدارس انگلیسی
- ۴۴ مخالفت با استمرار صدراعظمی امین السلطان
- ۴۶ مقابله سخت با بابی‌گری در شیراز
- ۴۸ مبارزه بدون خشونت در مقابل علاءالدوله
- ۵۱ مقابله با استبداد شعاع السلطنه (نوبت دوم)
- ۶۲ میرزا ابراهیم محلاتی و مشروطه
- ۷۳ حمایت از یهودیان شیراز
- ۷۶ مبارزه با استعمار انگلیسی‌ها
- ۸۰ وفات آیت‌الله ابراهیم محلاتی

بخش سوم: آیت‌الله محمد جعفر محلاتی (۸۵)

- ۸۵ ولادت در خاندان علما

۸۶	دیداری مهم با سید جمال الدین اسدآبادی
۹۰	حمایت از مشروطه و جنبش آزادیخواهان
۹۲	حمایت از متحصنان مخالف ظفر السلطنه
۹۴	مبارزه با انگلیسی‌ها در جریان اشغال بوشهر
۹۹	فتوای جهاد
۱۰۰	پیشانی مجاهدان
۱۰۱	تسیم استلاقیات جنگ
۱۰۳	دور با خاندان مجاهدان
۱۰۴	باقی ماندن در برابر تا خروج کامل انگلیسی‌ها
۱۰۴	بازگشت به شیراز
۱۰۶	مخالفت با قدرت گرفتن رضاخان
۱۰۸	مخالفت آشکار با رضاشاه
۱۱۲	مبارزه با کشف حجاب
۱۱۵	بزرگی و بزرگواری در سال‌های عسرت
۱۱۷	بیماری و رحلت آیت‌الله محمد جعفر ملاتی

بخش چهارم: آیت‌الله العظمی بهاء‌الدین ملاتی (۱۱۹)

۱۱۹	سال‌های نخستین زندگی
۱۲۰	تحصیل در نجف
۱۲۴	حلقه درس و بحث در شیراز
۱۲۶	مخالفت با رضاشاه
۱۲۶	حمایت از محمد مصدق و اقداماتش
۱۲۹	پیشرو بودن در مبارزه با پهلوی دوم
۱۳۱	در جریان اصلاحات ارضی و حواشی آن
۱۳۷	مخالفت با لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی
۱۳۸	دعوت به قیام علمای برجسته نهضت
۱۴۰	قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲ ش
۱۴۷	حمایت همه جانبه از امام خمینی

۱۵۲	سفر به قم، تهران و مشهد
۱۵۵	مبارزه با رژیم و حمایت از مبارزان
۱۵۸	حمایت از مسأله حجاب دختران
۱۵۸	مخالفت با جشن های ۲۵۰۰ ساله
۱۵۹	مخالفت با برهنگی در جشن هنر
۱۶۱	اقدامات در سال پیروزی انقلاب
۱۶۸	پس از پیروزی انقلاب
۱۶۸	وفات

بخش پنجم: آیت الله محمدالدین محلاتی (۱۷۳)

۱۷۳	تولد و تحصیل
۱۷۸	بازگشت به شیراز
۱۷۹	واکنش به رفتار شاه پس از ارتحال آیت الله بروجردی
۱۸۱	در جریان قیام پانزدهم خرداد ۱۳۴۲ ش
۱۸۵	دعوت طلاب علوم دینی به دانش و مبارزه
۱۸۶	حمایت فراگیر از امام خمینی
۱۸۸	استمرار ارتباطات دوستانه با امام موسی صدر
۱۹۰	یاری رساندن به زلزله زدگان خراسان
۱۹۲	دعوت سید جعفر بهبهانی برای مبارزه و یاری
۱۹۳	ممنوع المنبر شدن و تبعید
۱۹۵	از سرگیری فعالیت های مبارزاتی در سال ۱۳۵۶ ش
۱۹۶	اوج گیری مبارزات پس از دیدار امام خمینی تا پیروزی انقلاب
۲۰۰	پس از انقلاب و مسافرت ها به خارج تا زمان رحلت
۲۰۷	سخن پایانی
۲۰۹	تحلیل و جمع بندی

بخش ششم: مقالات آیت الله محمدالدین محلاتی (۲۱۹)

۲۱۹	مقاله اول: حقوق اسلامی
-----	------------------------

۲۱۹	ازاده خدا، پايه حقوق اسلامي
۲۲۱	تاريخ چه مي گويد؟
۲۲۳	تضاد حقوقي عرب و حقوق اسلام
۲۲۴	مقاله دوم: تفسير چند سوره کوتاه قرآن کریم
۲۲۵	تفسير سوره کوثر
۲۲۶	تفسير سوره قدر
۲۲۹	تفسير سوره نصر
۲۳۲	تفسير سوره ضحی
۲۳۶	مقال سوم: پيام امام حسين (ع) به انسان ها
۲۳۷	پيام اول
۲۳۸	پيام دوم
۲۴۰	پيام سوم
۲۴۱	مقاله چهارم: عدالت در نظام شریعه
۲۴۱	مقدمه
۲۴۲	عدالت در آفرینش
۲۴۳	عدالت در قانون گذاری و اعتقاد
۲۴۴	عدالت پیامبر اکرم (ص)
۲۴۵	بحث و تحقیق
۲۴۷	بحث و تحقیق
۲۴۸	بحث روانی
۲۵۰	مقاله پنجم: مفاسد (شخصی - نوعی)
۲۵۳	مقاله ششم: فلسفه احکام
۲۵۵	مقاله هفتم: حقوق اسلامي
۲۵۵	روابط خانواده در حقوق روم و اسلام
۲۵۶	حقوق الهی اسلام
۲۵۷	تشخیص حق
۲۵۸	مقاله هشتم: حقوق روم و حقوق اسلامي
۲۵۸	تأثیر مکتب های حقوقي بر یکدیگر

۲۵۹	 میدان نفوذ حقوقی
۲۶۰	 حقوق روم و اسلام
۲۶۲	 مقاله نهم: اجتماع و گناه
۲۶۳	 مبارزه با گناه
۲۶۴	 وظیفه اجتماع
۲۶۵	 مقاله دهم: محرمات در اسلام
۲۶۵	 لزوم محدودیت در اجتماع
۲۶۶	 اساس خدوایت‌ها
۲۶۷	 معنی آزادی
۲۶۸	 پایه احکام در مذاسب
۲۶۸	 هدف دین در اداره اجتماعات
۲۶۹	 مقاله یازدهم: اساس محدودیت‌ها
۲۷۰	 هدف دین در اصلاح فرد
۲۷۱	 تعدیل در حقوق روح و جسم (تن - روان)
۲۷۳	 مقاله دوازدهم: پرورش اراده در پرتو محرمات
۲۷۳	 بررسی سازمان وجود انسان
۲۷۴	 انسانیت در گرو چیست؟
۲۷۴	 وظایف عقل و اراده
۲۷۶	 مقاله سیزدهم: حقوق الهی اسلام
۲۷۸	 مقاله چهاردهم: حقوق و عواطف
۲۷۸	 نقش عواطف در حقوق
۲۷۹	 چگونگی انسان از نظر قانون‌گذاری بشری
۲۷۹	 چگونگی انسان در نظر قوانین الهی
۲۸۳	 □ کتابنامه
۲۸۹	 □ نمایه
۲۹۹	 □ تصاویر

پیشگفتار

سال‌هاست که به مطالعه زندگی عالمان، فیلسوفان، حکیمان و عارفان مشغولم و در این مدت ضمن بررسی حیات و افکار دهه‌ها دانشمند؛ دربارهٔ ده‌ها نفر از آنان کتاب و مقاله نوشته‌ام. بررسی خط سیر زندگی اهل دانش و بینش، برایم نردبانی است که بدون زحمت، سیر در آسمان دانایی را به ارمغان می‌آورد. با آنان تنگنای علمی تجربه می‌کنم که هیچ‌گاه تجربه‌اش را نداشته‌ام و موقعیت‌هایی را از سر می‌گذرانم که در آن نیاز بر نبوده‌ام. گاه از خواندن شوق و شور و شعورشان به وجد می‌آیم و گاه از دشواری‌ها و نارسایی‌ها به خود می‌لرزیم و با خود می‌گوییم که اگر در جایگاه آنان بودی چه می‌کردی و چه می‌گفتی؟ گاه خود را هم‌آوا با ایشان دیده‌ام و گاه از عظمت و قدرت کوشش آنان احساس عاجز و ناتوانی نمودم. همه این لحظات خوشحال بوده‌ام که جهان و تاریخ و حیات را از منظر دیده‌وران به تماشا نشاند. مطالعهٔ زندگی بزرگان جان ما را هوایی عوالم آنان می‌کند و با اندکی سودای سربالا داشتن آرزو، دانش و بینششان می‌کند و شاید ما را سالک طریقتشان نماید. زمانی به نوشتن زندگی‌نامه مراد پرداختم و از معنای ژرفی که در زندگی او سریان داشت، به حیرت افتادم و آرزو کردم کاش من هم پرتوی از عشق و معرفتش باشم و او شمس بزرگ من باشد و من مولانای کوچک او. وقتی از سنج طوسی می‌نوشتم حیران دانش دوستی و دینداری‌اش شدم و دریافتم که در عمری کوتاه چگونه می‌توان چنین بزرگ شد که قامتت تاریخ را درنوردد و آرزو کردم کاش بتوانم ثبات قدم او را داشته باشم. وقتی از سهروردی، خواجه نصیر، فیض کاشانی، سلطانعلی گنابادی، ملا حسین کاشفی سبزواری و... و... می‌نوشتم همواره چیزی مرا به حیرت و امید داشت تا به معاصران رسیدم و ده‌ها نفر باز مرا به سوی خود جذب و جلب نمودند؛ تا... یادم می‌آید که تاریخ‌گذاری ایرانیان، نوشته ناظم الاسلام کرمانی را می‌خواندم که در چند جا از آن از شخصی به نام میرزا ابراهیم

محلاتی در جریان مشروطه یاد شده بود. منی و اندیشه او برایم جالب بود، وقتی دانستم که او در شهری زندگی می‌کرده که من زندگی می‌کنم، برایم مطالعه احوالش جذابیت بیشتری یافت. وقتی در احوال او دقیق شدم، دانستم که او به تعبیر سعدی متعلق به قبیله عالمان است و همه پیشینیان و پسینیانش دانشورند. از این رو در احوال همه آنان سیری کردم و دانستم که آنان نه تنها دانشمندانی بزرگ که انسان‌هایی راستین بوده‌اند و در عین مجاهدت با نفس، به شفقت با خلق نیز متوجه بوده‌اند و فضیلت اعتدال را پاس می‌داشته‌اند و نه تنها در مدرّس مدارس که در میدان مبارزه با فرعونان بیرونی نیز اهل مجاهده بوده‌اند. سخت مشتاق گفتم از آنان بودم. نتیجه تحقیق من پس از مطالعه احوال آنان در لابه‌لای کتاب‌ها منتظر بهانه‌ای برای تجلی و ظهور بود که روزی با تاسر ده‌تنی این بهانه جرأت بروزیافت و پس از آن بود که کوشیدم با مطالعات وسیع‌تر، آنچه را از این خاندان در میان صفحات پراکنده پنهان شده، به میهمانی یکدیگر بخوانم. وقتی خود را با دانشمندان بزرگ و متعددی از این خاندان رویه‌رو دیدم، مصلحت را در آن دیدم که از باغ بهارستانه گاهی اکتفا کنم و به جای سودای دریانوشی، جرعه‌ای جهت رفع تشنگی خود و دیگر مشندان بگردم و با بررسی چهار نفر از بزرگان این خاندان پردازم. معیار من در این انتخاب، تأثیرگذاری در حوضه‌های علمی، اجتماعی و سیاسی بود و البته ناگفته نماند داشتن حرف برای گفتن. دیدم شناسایی مورد انتخاب من، ده‌ها سال از حیات کشور و شهرم را برای من حکایت می‌کنند و در آن حضور گرم و مؤثر دارند؛ از این رو خوشحال شدم که در ضمن حکایت آنان قصه تاریخ کشور و شهرم را می‌خوانم. در نوشتن این اثر کوشش کردم که حتی المقدور از اسناد و کتب معتبر بهره‌برم و از نقل بی‌اساس پرهیزم. با آشنایان این خاندان به ویژه دکتر محمد جعفر محلاتی و حجت الاسلام محمد باقر باقری بسیار گفت‌وگو کردم و نکته‌های بسیاری را از ایشان شنیدم، اما از آنجا که بیشتر سروکار من در این سال‌ها با کتاب بوده، کوشیدم در مکتوبات به دنبال رد پای آنان بگردم. بی‌آنکه شیفته موضوع تحقیق و خود تحقیق باشم باید بگویم برای کنار هم قرار دادن این مطالب و ترتیب آن زحمت بسیار کشیده‌ام. بیش از منابعی که در پاورقی و فهرست منابع آمده، کتاب و سند دیده‌ام، اما در آخر کار کوشیده‌ام که مکتوبات و اسناد چاپ‌شده حرف آخر را بزنند. در نوشتن این اثر ارزش اسناد باقیمانده از ساواک را دانستم و فهمیدم که نوشتن تاریخ معاصر بدون توجه به آن‌ها امکان‌پذیر نیست. دائم به این می‌اندیشیدم که «عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد» و دیدم که ساواک چگونه جزئیات فعالیت‌های مبارزان و عالمان را برای ضربه زدن به آنان به تصویر کشیده و در واقع آنان را قهرمانان واقعی تاریخ معرفی کرده است. در نوشتن این اثر مزاحمت‌های گاه و بیگاهی برای دکتر محمد جعفر محلاتی به وجود آوردم که او با مهر و دوستی به من پاسخ می‌داد. وقتی از وی

عکس‌ها و اسنادی خواستم بی‌آنکه کمتر تردیدی به خود راه دهد، آن‌ها را در اختیار من گذاشت. در پایان کتاب از برخی از این اسناد و عکس‌ها استفاده شده است. وقتی کار تمام شد از دکتر محلاتی خواستم که مقدمه‌ای بر این کتاب بنویسد، او نیز کریمانه پذیرفت و این کتاب را مدیون و مرهون دانش و اخلاق خود کرد. پس از بخش زندگی‌نامه، مقالات باقیمانده از آیت‌الله مجدالدین محلاتی را که همه کوتاه و سودمند بود، برای آشنایی با اندیشه وی قرار دادم. در پایان از خداوند کریم برای توفیق این تحقیق سپاسگزارم.

تمام گشت و مُزین شد این خجسته‌مکان به فضل و مَنّت پروردگارِ عالمیان
دو چینه اصالحِ عمرست؛ نام نیک و ثواب وزین دو درگذری، کُلّ مَنْ عَلَیْهَا فَا ن

مهدی کمپانی زارع

شیراز

پانزدهم دی‌ماه ۱۳۹۴